

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จุดประสงค์ในการแสวงหาพยานหลักฐานในคดีอาญานั้นก็เพื่อจะพิสูจน์ให้ได้ความจริงว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดตามที่ถูกฟ้องหรือไม่ มีการกระทำความผิดอะไร ในเวลาใด สถานที่ใด และใครเป็นผู้เกี่ยวข้องบ้าง ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์เกี่ยวกับพยานหลักฐานในคดีอาญาที่มีมาแต่เดิม สำหรับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ซึ่งเป็นการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นจากความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี ไม่ว่าจะเป็นการกระทำความผิดต่อข้อมูลในคอมพิวเตอร์ ระบบคอมพิวเตอร์ หรือเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่มีรูปร่าง แตกต่างจากการก่ออาชญากรรมรูปแบบดั้งเดิมที่เป็นการกระทำต่อสิ่งที่มีรูปร่าง การให้ความหมายของคำว่า “อาชญากรรมคอมพิวเตอร์” จึงเป็นการให้ความหมายที่สอดคล้องกับสิ่งที่ผู้ให้ความหมายศึกษาและประสงค์จะให้ความคุ้มครอง ทำให้ไม่มีความหมายที่เป็นสากล แต่ก็มีความเห็นตรงกันประการหนึ่งก็คืออาชญากรรมคอมพิวเตอร์ เป็นการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์ไม่ว่าจะในทางใดก็ตาม

การกระทำความผิดที่เกิดจากอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ที่เกิดขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับระบบกฎหมายภายในของประเทศต่างๆทั่วโลก เนื่องจาก การแสวงหาพยานหลักฐานที่เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ถือเป็นมาตรการสำคัญ เพราะลักษณะของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มีลักษณะที่แตกต่างจากพยานหลักฐานทั่วไป ก่อให้เกิดปัญหาในการค้น การยึด สถานที่ในทางพยานหลักฐานและการรับฟังเป็นพยานหลักฐานในศาล ไม่มีกฎหมายใช้บังคับ และไม่มีกฎหมายให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการแสวงหาพยานหลักฐานดังกล่าว

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 34 ได้ให้การรับรองคุ้มครองสิทธิของบุคคลในความเป็นอยู่ส่วนตัว (Right to privacy) ซึ่งไม่ใช่สิทธิในการใช้ชีวิตส่วนตัวเท่านั้น แต่ยังรวมถึงสิทธิในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลด้วย ไม่ว่าข้อมูลนั้นจะจัดเก็บไว้ที่ใด การจะเข้าสู่ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่ถูกจัดเก็บไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยหลักแล้วจึงไม่สามารถทำได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และการจะจำกัดสิทธิของบุคคลจะต้องทำไปเท่าที่จำเป็น ตามเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญ กำหนดไว้ในมาตรา 29 ด้วย

ในปัจจุบันกฎหมายได้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถเข้าสู่ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 46 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2544 มาตรา 14 จิตวามีบทบัญญัติไปในทำนองเดียวกัน โดยกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวได้จำกัดฐานความผิดไว้เฉพาะความผิดฐานฟอกเงิน และความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเท่านั้น ไม่ครอบคลุมไปถึงการกระทำความผิดประเภทอื่นด้วย ดังนั้นการเข้าสู่ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลโดยประการอื่นนอกจากที่กล่าวมาแล้ว จึงเป็นการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมาย พยานหลักฐานที่ได้มาก็ถือเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ และไม่สามารถรับฟังได้ในศาล แต่รูปแบบการประกอบอาชญากรรมในปัจจุบันมีการพัฒนาไปมาก ไม่จำกัดอยู่แต่เฉพาะความผิดฐานฟอกเงิน หรือความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เช่น อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ อาชญากรรมทางการเงิน หรือองค์กรอาชญากรรม ฯลฯ ซึ่งการกระทำความผิดดังกล่าวนี้ยากที่จะแสวงหาพยานหลักฐานมาเอาผิดกับผู้กระทำผิดได้ การเข้าสู่ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่ถูกจัดเก็บไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์ถือเป็นมาตรการพิเศษที่รัฐสามารถจะนำมาใช้แก้ปัญหาในการแสวงหาพยานหลักฐานได้เป็นอย่างดี แต่ก็จะต้องกระทำไปภายในขอบเขตที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองให้กระทำได้

เพื่อแก้ปัญหาการแสวงหาพยานหลักฐาน และการให้ความคุ้มครองข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นข้อมูลส่วนบุคคลในอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ในประเทศต่างๆ เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และญี่ปุ่น ฯลฯ ได้มีการบัญญัติกฎหมายขึ้นมาใหม่ หรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว

สำหรับประเทศไทยปัจจุบันยังไม่มีบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาให้ดำเนินคดีกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ในรูปแบบต่างๆ ได้ และมาตรการในการแสวงหาพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็ยังไม่มีบทบัญญัติเอาไว้ มีแต่เพียงกฎหมายพิเศษบางฉบับที่บัญญัติเอาไว้ แต่ก็จำกัดเฉพาะความผิดบางฐานเท่านั้น ไม่ครอบคลุมถึงการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ฐานอื่นๆ ด้วย ซึ่งจำเป็นที่จะต้องแก้ปัญหาทั้งการแสวงหาพยานหลักฐาน และการให้ความคุ้มครองข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นข้อมูลส่วนบุคคลในอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ไม่ว่าจะเป็นการบัญญัติกฎหมายขึ้นมาใหม่หรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวดังเช่นในต่างประเทศ

5.2 ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากการเข้าสู่ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่ถูกจัดเก็บไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคลอย่างร้ายแรง จึงจำเป็นที่จะต้องมีการที่ชัดเจน

โดยกฎหมายจะต้องบัญญัติประเภทของความผิด ที่จำเป็นจะต้องใช้วิธีการนี้ในการแสวงหาพยานหลักฐาน โดยเฉพาะอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ เป็นการให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการรวบรวมพยานหลักฐาน และอำนาจที่ให้แก่เจ้าพนักงานสอบสวน เช่น อำนาจในการเชื่อมต่อเข้าไปในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไม่ว่าในกรณีใด เพื่อตรวจสอบเครื่องมือ อุปกรณ์ หรือเครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีเหตุอันควรสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ทั้งยังมีอำนาจมอบหมายให้บุคคลอื่นใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เหล่านั้น เพื่อช่วยเหลือได้ตามสมควร นั่นคือเจ้าหน้าที่ของรัฐจำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องคอมพิวเตอร์ดีพอที่จะดำเนินงานได้ และควรมีองค์กรกลางที่เป็นอิสระจากพนักงานสอบสวนเป็นผู้ทำหน้าที่ในการรวบรวมพยานหลักฐานประเภทนี้ เพื่อป้องกันการใช้อำนาจในทางมิชอบ

จากลักษณะของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ที่แตกต่างจากพยานหลักฐานชนิดอื่นๆ และสามารถเทียบเคียงได้กับพยานเอกสาร และพยานวัตถุ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาการจำแนกสถานะของพยานหลักฐานชนิดนี้ จนนำไปสู่ปัญหาในการนำเสนอต่อศาล จึงควรวางหลักกฎหมายกำหนดสถานะของพยานหลักฐานที่เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ให้ชัดเจนว่าเป็นพยานหลักฐานชนิดใด และจะนำเสนอต่อศาลด้วยวิธีการใด โดยการกำหนดสถานะที่ชัดเจนของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ให้ชัดเจนก็จะทำให้เข้าใจได้ว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เป็นวัตถุใดที่พนักงานสอบสวนจะทำการค้นได้ เพราะในการออกหมายอาญาไม่ว่าจะเป็นหมายค้น หรือยึดก็ตาม จำเป็นจะต้องมีการระบุสถานที่ค้น และวัตถุที่ค้นเอาไว้

ถ้ารับหมายอาญาก็จะต้องระบุเหตุในการค้น และยึด ควรวางหลักกฎหมายให้ชัดเจน โดยจะต้องไม่คลุมเครือ เช่นหมายค้นฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ หรือข้อมูล โดยจะต้องระบุวิธีการ และระยะเวลาในการค้นให้ชัดเจนไม่มากไม่น้อยจนเกินไป รวมทั้งให้อำนาจเจ้าพนักงานสอบสวนทำการกักข้อมูลที่ค้นได้เพื่อใช้ประโยชน์ในการสอบสวนต่อไป ไม่ว่ากรณีใดการค้นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ก็ต้องมีหมายค้น แต่เพราะลักษณะของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เป็นพยานหลักฐานที่แก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ง่าย ดังนั้นจึงควรมีมาตรการทางกฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงาน หรือมีอำนาจมอบหมายให้ผู้เชี่ยวชาญทำการเก็บกู้พยานหลักฐานที่ถูกทำลาย แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงไปให้กลับคืนมา โดยจะต้องวางหลักเกณฑ์ในการกู้ข้อมูลดังกล่าวให้ชัดเจน

ประเทศต่างๆต้องตระหนักถึงปัญหาอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ว่าไม่ใช่ปัญหาของประเทศใดประเทศหนึ่ง แต่เป็นปัญหาระหว่างประเทศจึงควรให้ความร่วมมือกับประเทศต่างๆ หรือองค์การระหว่างประเทศในการหามาตรการแก้ไขปัญห การวางหลักกฎหมายและการรวบรวมพยานหลักฐาน บัญญัติเป็นแนวทางไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือบัญญัติกฎหมายพิเศษขึ้นมาใช้บังคับเป็นการเฉพาะ

ที่สำคัญต้องให้ความรู้แก่ประชาชนถึงปัญหาอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และใช้คอมพิวเตอร์ได้อย่างถูกต้องและระมัดระวัง ทั้งคอยเป็นหูเป็นตาให้กับทางราชการในการค้นหาผู้กระทำความผิด

DPU